

Sygn. akt V CZ 34/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku R. Ś.
przy uczestnictwie T. Dystrybucja Spółki Akcyjnej w K.
i Gminy B. o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 maja 2014 r.,
zażalenia uczestnika postępowania T. Dystrybucja
Spółki Akcyjnej w K.
na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 17 lutego 2014 r.

- 1) oddala zażalenie,**
- 2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z dnia 17 lutego 2014 r., uwzględniając apelację wnioskodawcy R. Ś., uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 26 września 2013 r., wydane w sprawie z udziałem T. Dystrybucja Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. oraz Gminy B., oddalające wniosek o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy - i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu drugiej instancji nie rozpoznano istoty sprawy ze względu na nieprawidłowe przyjęcie, że w myśl art. 305¹ k.c. ustanowienie służebności przesyłu może nastąpić tylko wtedy, gdy przedsiębiorca przesyłowy jest wyłącznym właścicielem urządzeń przesyłowych i w konsekwencji, wobec ustalenia, że urządzenia objęte wnioskiem stanowią przedmiot współwłasności także uczestniczki Gminy B. nie posiadającej statusu przedsiębiorcy przesyłowego, oddalono wniosek. Sąd Rejonowy zaniechał dokonania, w oparciu o przeprowadzone dowody z opinii biegłych z zakresu geodezji i szacowania nieruchomości, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń, stąd niemożliwe była ocena podniesionych przez w apelacji zarzutów dotyczących opinii biegłego. Sąd Okręgowy nie podzielił przy tym stanowiska uczestniczki T. Dystrybucja S.A., według którego oddalenie wniosku przez Sąd Rejonowy było prawidłowe, skoro urządzenia przesyłowe zostały wybudowane za zgodą właścicieli działki. Zgoda taka może bowiem wyłączać bezprawność posadowienia urządzeń przesyłowych na nieruchomości, a nie niweczyć roszczenia właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu.

Uczestniczka T. Dystrybucja S.A. zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego zażaleniem do Sądu Najwyższego. W zażaleniu podniosła naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy oraz że rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd Okręgowy wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W ocenie żalącego stanowisko Sądu Rejonowego było trafne i poczynione przezeń ustalenia były wystarczające do oddaleniu wniosku, gdyż podstawą orzekania w sprawie było rozważenie dopuszczalności ustanowienia służebności przesyłu w sytuacji, gdy jeden ze współwłaścicieli urządzeń przesyłowych pozbawiony jest statusu przedsiębiorcy przesyłowego. Niedostateczne rozważenie prawa

materialnego nie kwalifikuje się jako nierozpoznanie istoty sprawy, a przeprowadzone dowody z opinii biegłych wystarczały do wydania orzeczenia merytorycznego przez Sąd Okręgowy, ponadto dowód z uzupełniającej opinii biegłego mógł zostać przeprowadzony w postępowaniu apelacyjnym. Nie zachodziła tym samym konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Uczestniczka wniosła o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie wnioskodawca wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając zażalenie wniesione na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy bada prawidłowość uchylenia przez sąd drugiej instancji orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego postępowania, ale nie dokonuje oceny trafności stanowiska sądu drugiej instancji co do *meritum* sprawy. Zakres rozpoznania Sądu Najwyższego co do zasady obejmuje wyłącznie ustalenie, czy przyjęta przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania odpowiada jednej z podstaw przewidzianych w art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. i tylko w przypadku przyjęcia przez sąd drugiej instancji, że miała miejsce nieważność postępowania, kognicja Sądu Najwyższego obejmuje także ustalenie, czy nieważność taka rzeczywiście wystąpiła. Kontrola w tym przedmiocie nie sięga jednak *meritum* sprawy, bowiem dotyczy przesłanek procesowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41; z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013/4/54; z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013/5/68; z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.; z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12, niepubl.; z dnia 13 lutego 2014 r., V CZ 3/14, niepubl.).

W odniesieniu do nierozpoznania istoty sprawy, jako przewidzianej w art. 386 § 4 k.p.c. podstawy uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w judykaturze Sądu Najwyższego jednolicie

przyjmuje się, że występuje ono wtedy, gdy sąd pierwszej instancji w sposób nieprawidłowy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu lub zarzutów merytorycznych przeciwstawionych zgłoszonemu roszczeniu (por. wyrok SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22; wyrok SN z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36; wyrok SN z dnia 17 listopada 2004 r., IV CK 229/04, niepubl.; wyrok SN z dnia 10 czerwca 2011 r., II CSK 568/10, OSNC 2012/B/40). Nierozpoznanie istoty sprawy następuje zatem w tak rzadkich przypadkach, jak w razie oddalenia powództwa ze względu na błędne przyjęcie braku legitymacji procesowej, błędne przyjęcie, że dochodzone roszczenie nie stało się jeszcze wymagalne albo że wygasło, czy błędne uwzględnienie zarzutu przedawnienia.

Odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym pojęcia nierozpoznania istoty sprawy musi odbywać się z uwzględnieniem specyfiki danej kategorii sprawy podlegającej rozpoznaniu w tym trybie postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013/5/68, z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CZ 26/13, niepubl., oraz z dnia 13 lutego 2014 r., V CZ 3/14, niepubl.). W wypadku żądania przez właściciela nieruchomości ustanowienia służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem na podstawie art. 305² § 2 k.c., niewątpliwie do istoty sprawy należą ustalenie treści służebności i wysokości należnego w zamian wynagrodzenia. Ich dokonywanie może okazać się zbędne w razie istnienia materialnoprawnej przeszkody do uwzględnienia wniosku. Według Sądu Rejonowego przeszkodę taką stanowiła okoliczność, że współwłaścicielem urządzeń przesyłowych jest podmiot, który nie ma statusu przedsiębiorcy przesyłowego. Odmienna ocena Sądu Okręgowego w tym przedmiocie, dotycząca oceny zasadności zaskarżonego rozstrzygnięcia spowodowała, że przyjęta przez Sąd Rejonowy przeszkoda do uwzględnienia wniosku stała się nieaktualna, co z kolei nie mogło pozostać bez wpływu na zakres koniecznego rozpoznania sprawy. Nietrafnie załóża odwoływała się do poglądu przyjętego w judykaturze Sądu Najwyższego, w myśl którego niedostateczne w ocenie sądu drugiej instancji rozważenie przez sąd pierwszej instancji prawa materialnego znajdującego zastosowanie w sprawie nie może być kwalifikowane jako nierozpoznanie istoty

sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.). Pogląd ten nie dotyczy bowiem sytuacji, gdy naruszenie prawa materialnego polega na błędnym przyjęciu istnienia materialnoprawnej przeszkody do uwzględnienia wniosku. Sytuacja, w której odmawia się ustanowienia służebności przesyłu ze względu na brak statusu przedsiębiorcy przesyłowego u jednego ze współwłaścicieli urządzeń przesyłowych zbliżona jest do przypadku, gdy w postępowaniu procesowym powództwo zostaje oddalone ze względu na brak legitymacji.

Z tych względów Sądowi Okręgowemu nie można zarzucić mylnej oceny, że Sąd Rejonowy dopuścił się nierozpoznania istoty sprawy, a w konsekwencji, że naruszył art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy, wobec bezzasadności zarzutów zażalenia, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., postanowił jak w sentencji, orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawiając końcowemu rozstrzygnięciu (art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹, art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).